

ПЕРСПЕКТИВИ АГРАРНОЇ ЛОГІСТИКИ

В.П. Клочан, к.е.н., доцент

А.Г. Костирко, к.е.н.

Миколаївський національний аграрний університет, м. Миколаїв

Результати діяльності сільськогосподарських підприємств за умов ринкової економіки в значній мірі залежать від можливостей мінімізувати витрати і збільшувати доходи. Пошук і реалізація таких можливостей є важливою задачею менеджменту підприємства. Економічна свобода, якою на сьогодні наділені сільськогосподарські підприємства, стала передумовою розширення спектра управлінських можливостей, які є внутрішнім резервом підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств в умовах невизначеного середовища. Світовий і вітчизняний досвід ефективного господарювання сільськогосподарських підприємств підтверджує необхідність покращення логістичної складової. Саме логістика є потужним інструментом для оптимізації всіх господарських процесів сільськогосподарських підприємств.

Однак на сьогодні у аграрному секторі логістика є дещо проблемним питанням, що пов'язано із дефіцитом сучасних елеваторів (особливо в Західній Україні), низькою якістю дорожньої інфраструктури тощо. Тому ефективність логістичної діяльності сільськогосподарських підприємств залежить не лише від управлінських рішень, а також і від зовнішніх чинників.

Теоретичні і практичні аспекти логістичної діяльності суб'єктів господарювання досліджувались багатьма вченими, з-поміж яких: А.Г. Кальченко, В.А. Колодійчук, О.М. Онищенко, В.І. Перебийніс, А.М. Стельмащук, Н.І. Чухрай, які створили теоретичний фундамент розвитку логістичної складової суб'єктів підприємництва.

Процеси глобалізації та інтеграції у світовий економічний простір торкаються всіх сфер діяльності суб'єктів господарювання, зокрема і логістичної складової. Вітчизняна логістика вже перебудовується під нові ринки, пропонуючи нові системи постачання, відкриваючи нові транзитні можливості, встановлюючи нові партнерські відносини з новими транспортними коридорами. До основних складових логістичної діяльності відносяться транспортне забезпечення, складське господарство, інформаційне забезпечення та фінансове забезпечення. Оцінка можливостей сільськогосподарських підприємств за представленими складовими дозволяє визначити проблемні аспекти і сформулювати стратегію розвитку логістичної діяльності.

У процесі дослідження визначено, що із чотирьох задіяних у аграрній логістиці видів транспорту – залізничного, автомобільного, морського і річкового – у залізничному найслабшою ланкою транспортної складової аграрної логістики в Україні є недостатня кількість вагонів-зерновозів та інших спеціалізованих вагонів, їх незадовільний технічний стан і низький рівень використання рухомого парку, що обмежує параметри розвитку інших елементів логістичної системи. Україна має сприятливі передумови і потенціал для розвитку морського й, особливо, річкового транспорту, що недостатньо використовується. Проблемними питаннями розвитку автомобільного транспорту є низька якість автошляхів, особливо в сільській місцевості. Враховуючи проходження

територією України чотирьох із десяти європейських і чотирьох трансконтинентальних транспортних коридорів, її розглядають як стратегічного геополітичного партнера. У приведенні внутрішньої транспортної системи держави до стандартів європейських країн, а також у створенні транспортно-логістичних центрів і в перспективі – кластерів зацікавленій ЄС, і для України це є шансом залучити додаткові інвестиційні ресурси [1].

До зазначених проблемних аспектів транспортного забезпечення слід віднести також такі: встановлення вагового контролю для великовантажного автотранспорту на дорогах, що призводить до збільшення часу простоїв; підвищення тарифів на залізничні вантажоперевезення, висока вартість перевалки; зростання тарифів на послуги перевезень автомобільним транспортом на 40-60%; збільшення автотранспортних потоків, що спричинило дефіцит автотранспорту, та, як результат, збільшення черг на здачу зерна; незадовільна організація роботи портів та елеваторів, порушення норм часу на завантаження і вивантаження при обмежених можливостях; тривале оформлення супровідних документів, тощо.

Серед перспектив покращення аграрної логістики є оптимізація перевезень сільськогосподарської продукції шляхом використання водного транспорту. Це забезпечить збереження автомобільних шляхів, зменшення витрат на ремонт автошляхів, вивільнить міста від транзитного транспорту, поліпшить стан навколишнього середовища через перехід на екологічно чистий вид транспорту, вивільнить парк автомобілів [2].

Поступове розширення і відкриття нових ринків для сільськогосподарської продукції продовжить важливі процеси диверсифікації експорту та допоможе уникнути надалі залежність від ринку окремої країни, збільшуючи доходи сільськогосподарських підприємств. З метою реалізації зазначених можливостей сільськогосподарським підприємствам необхідно докласти значні зусилля у модернізацію власного виробництва, маркетингову політику, покращення якості продукції, приведення складського господарства до сучасних вимог.

Потреба у складських потужностях обумовлена необхідністю зберігання виробничих ресурсів та готової продукції. Тому аграрії знаходять можливості виділяти частину отриманих доходів на розвиток складського господарства, яке, окрім потужностей зі зберігання продукції, передбачає надання додаткових послуг. До таких належить, зокрема, проведення навантаження та розвантаження продукції, зважування, сушіння, очищення, пакування вирощеного врожаю. Ці послуги надаються спеціалізованим обладнанням та обслуговуються відповідним персоналом підприємства. Крім цього, спеціалісти складського господарства за допомогою сучасного програмного забезпечення проводять первинний облік надходження матеріально-технічних ресурсів та відпуск зі складу готової продукції [3].

Сільськогосподарські підприємства з досвідом роботи мають налагоджені партнерські взаємовідносини із постачальниками матеріально-технічних ресурсів і покупцями сільськогосподарської продукції. Для вдосконалення логістичної діяльності необхідним є порівняння пропозицій на ринку. З цією метою інформаційними ресурсами логістичної системи можуть слугувати спеціалізовані виставки, бізнес-форуми, симпозіуми, тощо. Використання інформаційних технологій, зокрема інтернет-маркетингу, також надасть можливість посилити інформаційні зв'язки між усіма

учасниками процесу виробництва, реалізації, зберігання, транспортування й споживання продукції, товарів, робіт та послуг.

Як свідчить практика, найбільш проблемною складовою логістичної діяльності сільськогосподарських підприємств є фінансове забезпечення. Відсутність коштів на впровадження логістичних підходів, на будівництво достатньої кількості сучасних складських приміщень, на закупівлю сучасних транспортних засобів, програмних логістичних продуктів унеможливує реалізацію управлінських рішень щодо вдосконалення логістичної діяльності сільськогосподарських підприємств.

Розширення перспектив аграрної логістики можливе за виконання ряду умов, а саме: вдосконалення законодавчих норм у сфері логістики і наближення їх до найкращих європейських практик; розробка і реалізація вітчизняної програми розвитку аграрної логістики; залучення інвестицій у розвиток логістичного сектору; створення адекватних і доступних аграріям інформаційних систем. У підсумок зазначимо, що розвиток вітчизняної аграрної логістики можливий за умови об'єднання зусиль всіх учасників логістичної системи та дієвої державної підтримки.

Література:

1. Колодійчук В.А. Ефективність логістичних систем у зернопродуктовому підкомплексі АПК: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) / В.А. Колодійчук. – Львів, 2015. – 40 с.
2. ТОВ СП «НІБУЛОН» [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт. – Режим доступу : <http://www.nibulon.com/news/novini-kompanii/nibulon-prezentuvav-investiciinii-proekt-iz-vdoskonalennya-agrarnoi-logistiki-zaporizkoi-oblasti.html>.
3. Маслак О. Аграрна логістика: реалії сьогодення [Електронний ресурс] / О. Маслак // Пропозиція. – 2015. – Режим доступу : <http://propozitsiya.com/ua/agrarna-logistika-realiyi-sogodennya>.